АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯТ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР

РЕГИОНАЛНИ КОНЦЕПЦИИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА ОБЩ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

Валерий Влъчков, Член на ДКЕВР

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯТ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР

ОСНОВНИ МОМЕНТИ В ПОДГОТОВКАТА И СТАРТИРАНЕТО НА ЛИБЕРАЛИЗАЦИЯ НА ПАЗАРА

- Енергийната стратегия на Република България на 17.07.2002 г.
- Закон за енергетиката - 26.11.2003 г. , изменен – 08.09 2006 г.
- Приемане на комплект Правила от ДКЕВР през 2004 г.
- 16 септември 2004 г. – регистриране на първия график за доставка на електрическа енергия при свободно договорени цени

ДИРЕКТИВИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Новите директиви на Европейския съюз (ЕС) от 26.06.2003 г:

- Директива 2003/54/ЕС (за електрическа енергия)
- Директива 2003/55/ЕС (за природен газ)

регламентират:

✓ крайните срокове за пълно отваряне на пазара -
01.01.2007 г. за промишлените потребители и
01.07.2007 г. за битовите потребители;

✓ независимостта на системните мрежови оператори и отделянето им от останалите дейности в енергетиката (производство и доставка) чрез законови и административни разпоредби;

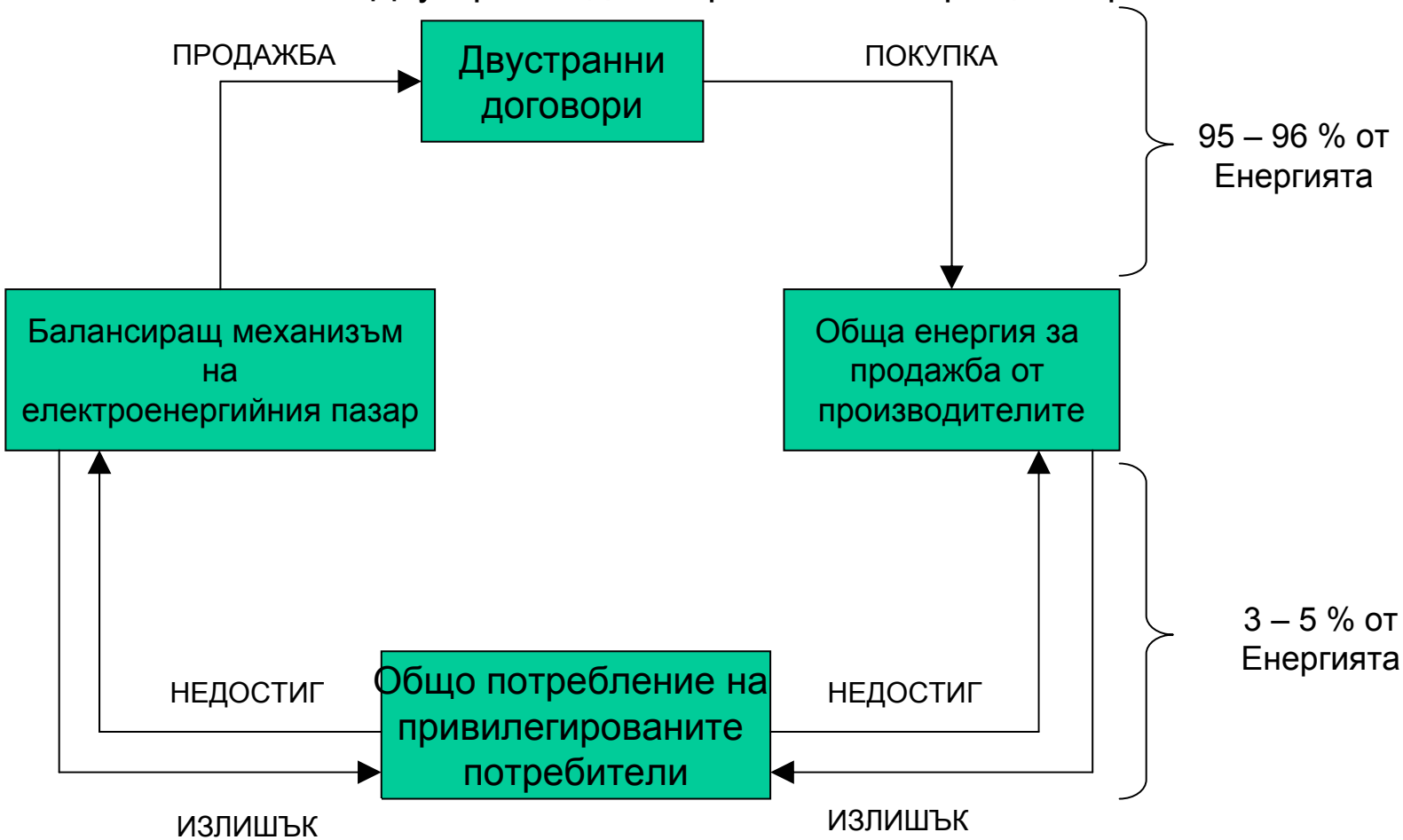
✓ постоянно и активно наблюдение на пазара от страна на енергийните регулатори и въвеждане на изисквания към енергийните компании във връзка със задълженията им към обществото.

МОДЕЛ И ЕТАПИ НА ОТВАРЯНЕ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Вътрешният пазар на електрическа енергия се изгражда по модела двустранни договори с балансиращ пазар.

ПРИНЦИПЕН МОДЕЛ НА ПАЗАРА

Двустранни договори + Балансиращ пазар

СТРУКТУРА НА ПАЗАРА

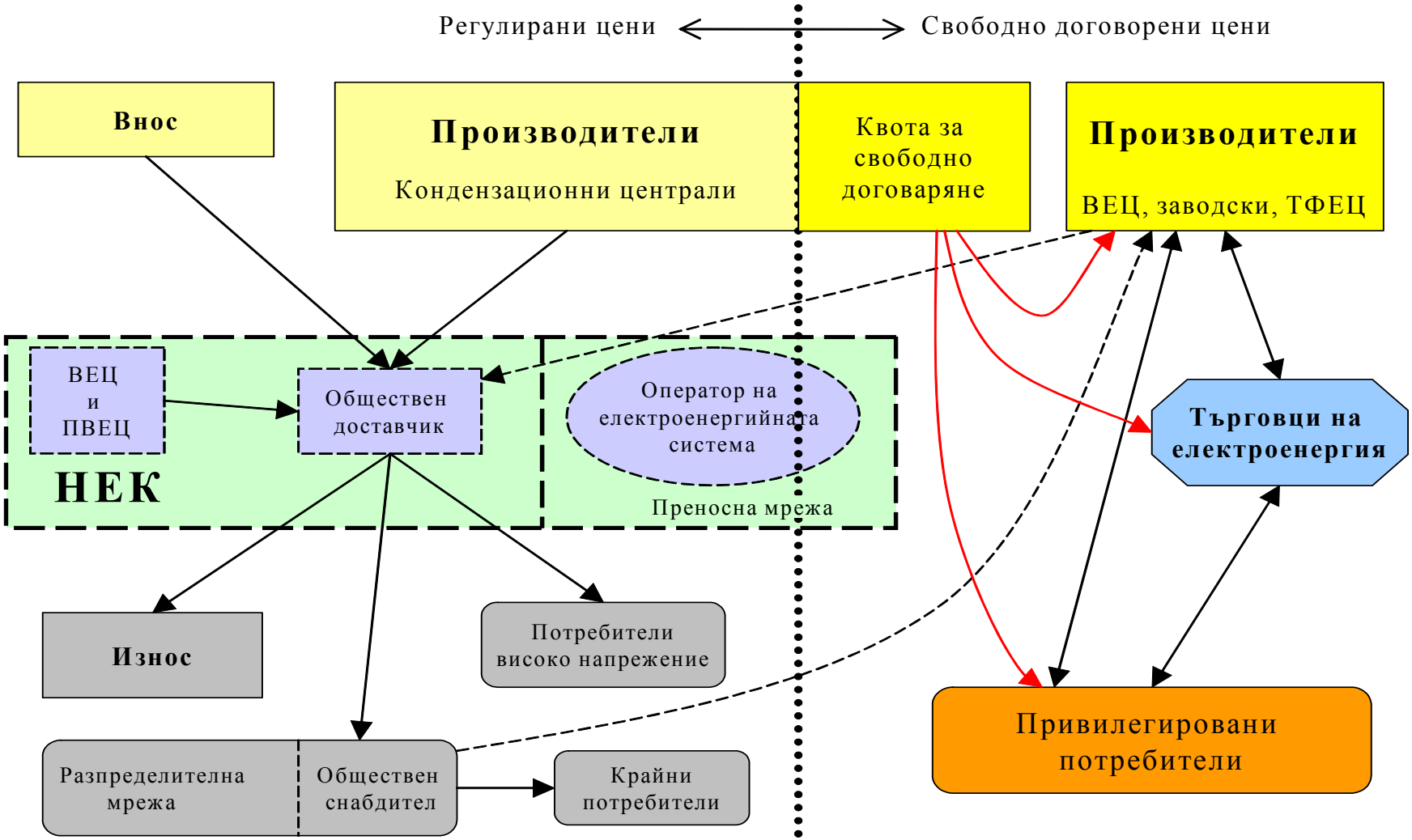
На този етап съществуват едновременно два паралелно работещи сегмента на пазара на електрическа енергия

- пазар с регулирани цени и
- пазар при свободно договорени цени, постепенно неговият дял ще нараства до пълно либерализиране на пазара на електрическа енергия.

Разликите на двата сегмента:

- Цените, по които се договаря електрическата енергия (регулирани тарифи и свободно договорени цени);
- Специфициране на количествата електрическа енергия в договорите (на месечна основа при регулираните договори и почасови стойности при свободните договори);
- Балансиране на участниците в либерализирания пазар;
- Заплащане на цената за пренос и разпределение (чрез отделните договори между производител и преносно и/или разпределително предприятие в либерализирания пазар).

МОДЕЛ НА ПАЗАРА ПРИ ПЪРВОНАЧАЛНО ОТВАРЯНЕ

СТРАНИ И УЧАСТНИЦИ

На този начален етап на работа на пазара на ел. енергия НЕК участва в ролята на Обществен доставчик (ОД) и на Преносно предприятие. Функциите на Оператора на пазара на електрическа енергия са част от общите функции на Оператора на електроенергийната система (ОЕС), който съгласно закона е звено в Преносното предприятие.

Преносното предприятие чрез ОЕС сключва сделки за балансираща енергия с търговските участници и ОД. Търговските участници са регистрираните по реда на Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ):

- **Производители на електрическа енергия;**
- **Привилегировани потребители, които са получили този статут съгласно Правилата за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи (Правилата за достъп) ;**
- **Търговци на електрическа енергия.**

ОЕС организира пазара на електрическа енергия, като има следните функции:

- **Регистрира търговските участници, седмичните графици за доставка по договори, заявките за балансираща енергия, договорите на ОД и Обществените снабдители;**
- **Създава приоритетни списъци на източниците на балансираща енергия;**
- **Прилага сетълмент на търговските участници и ОД;**
- **Определя цени на небалансите;**
- **Поддържа самостоятелна сметка за плащанията на балансираща енергия;**
- **Поддържа база данни на пазара.**

ОД е основен доставчик на балансираща енергия чрез закупената разполагаемост от електрическите централи и собствените си ВЕЦ и ПАВЕЦ

Основният принцип на модела е, че диспечингът (включването на една или друга централа в енергийната система) трябва да бъде съобразен с количествата, които са залегнали в договорите между производителите на електрическа енергия и потребителите.

БАЛАНСИРАЩ ПАЗАР. ПРИНЦИПИ

1. Общи положения

Когато е в "Излишък" участникът продава своята излишна енергия (купена по двустранни договори, но не консумирана или произведена над договорената) на ОЕС.

Когато е в "Недостиг" участникът купува недостигащата му енергия (до размера на договорената по двустранни договори) от ОЕС.

2. Участници, които не се балансират

- **АЕЦ, ТЕЦ и ВЕЦ, които продават електрическа енергия по договори с Обществения доставчик (ОД) в регулираната част на пазара и не участват на балансиращия пазар.**

3. Участници, които се балансират

- **Привилегировани потребители;**
- **Производители, които продават електрическа енергия на либерализирания пазар;**
- **Кондензационни централи, които доставят електрическа енергия едновременно по договори с ОД и на либерализирания пазар при определени условия;**
- **ОД – при определени условия**

УЧАСТИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ В КОНКУРЕНТНИЯ ПАЗАР

ПРАВИЛА За условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителни мрежи (ДВ, бр. 67/2004)

Съгласно чл. 7, ал.1 от Правилата за достъп привилегирован потребител на електрическа енергия е лице, което отговаря на условията по чл. 6 от Правилата за достъп, и:

1. **има годишно потребление на електрическа енергия през отделните етапи на отваряне на пазара не по-малко съответно:**
   - **до 01.07 2004 г. – от 100 GWh;**
   - **от 01.07.2004 г. до 30.06.2005 г. – от 40 GWh;**
   - **от 01.07.2005 г. до 30.06.2006 г. – от 20 GWh;**
   - **от 01.07.2006 г. до 31.12.2006 г. – от 9 GWh;**
   - **от 01.01.2007 г. до 30.06.2007 г. – всички небитови потребители;**
   - **от 01.07.2007 г. – всички потребители.**
2. **няма неизпълнени задължения към обществения доставчик и/или обществените снабдители по договори за покупко-продажба на електрическа енергия.**

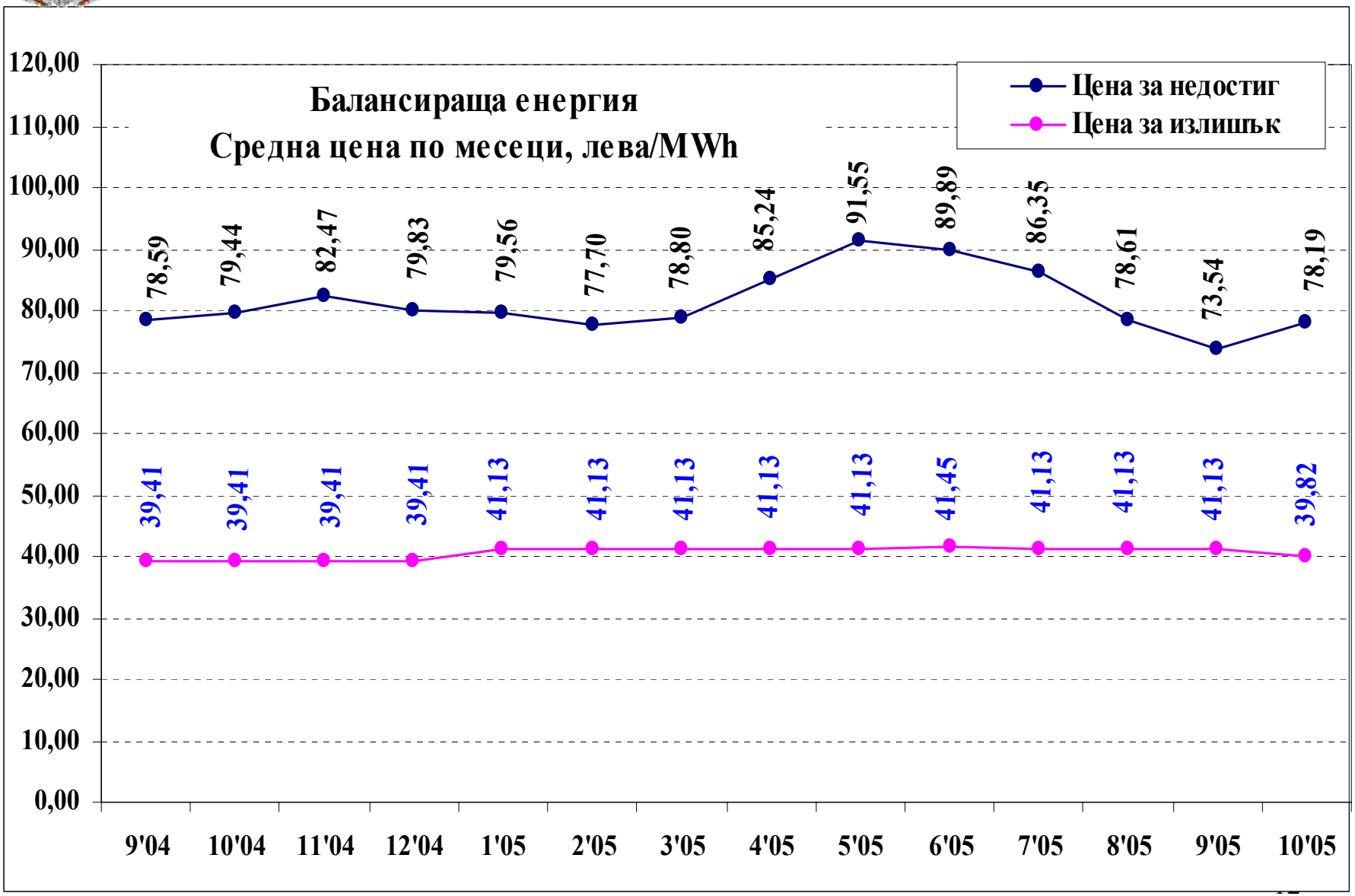
С цел да получи реална представа за очакваното количество потребление на електрическа енергия от потенциалните привилегировани потребители за съответния период ДКЕВР изисква от „НЕК” ЕАД и Електроразпределителните дружества, списък на стопанските потребители, годишното им потребление за предидущата година и справка за продадените им количества.

Съгласно чл. 3 от приетите от ДКЕВР Правила за условията и реда за достъп до електропреносната и електроразпределителните мрежи отварянето на пазара на електрическа енергия по етапи и като дял от общото потребление на електрическа енергия е както следва:

1. до 30.06.2004 г. - до 18,9 %;
2. от 01.07.2004 г. до 30.06.2005 г. - до 22 %;
3. от 01.07.2005 г. до 30.06.2006 г. – до 25 %;
4. от 01.07.2006 г. до 31.12.2006 г. – до 28 %;
5. от 01.01.2007 г. до 30.06.2007 г. – до 60 %;
6. от 01.07.2007 г. – пълно отваряне.

Съгласно декларираната от правителството готовност за присъединяване към Европейския съюз от 01.07.2007 г. към тази дата ще бъдат изпълнени предписанията от Директива 2003/54/ЕС за степените и етапите на отваряне на пазара на електрическа енергия в Р. България.

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

АКТУАЛНО СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА ЕНЕРГИЯ

Регулиран пазар: Обществен доставчик – 1, обществени снабдители – 8

Либерализиран пазар:

Електроенергиен търговски оператор

Регистрирани търговски участници - 26

- производители - 6
- потребители - 14
- търговци - 5
- НЕК – ОД - 1

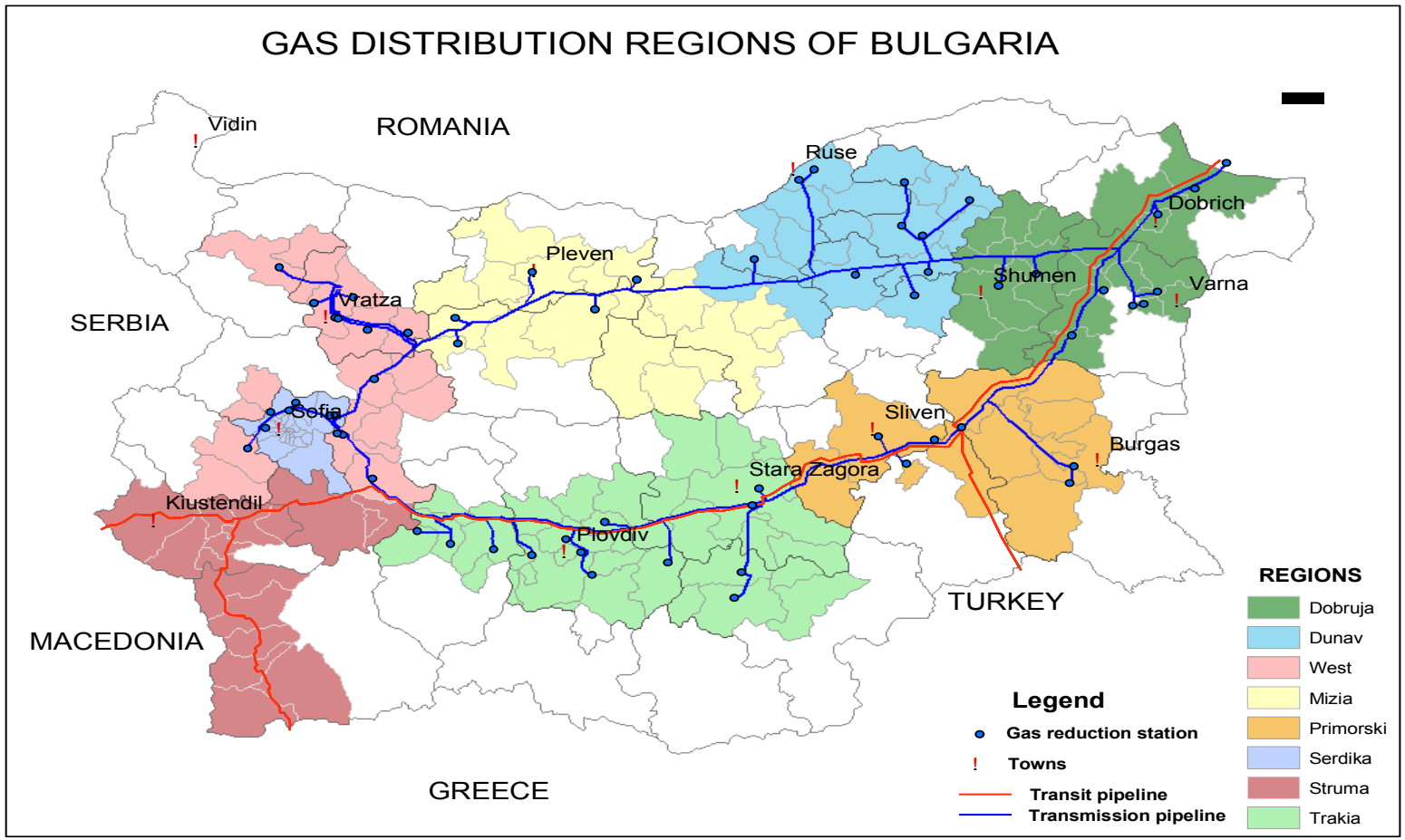
Обем на свободния пазар на електрическа енергия към 31.12.2005 г. – 2 711 609 MWh

Обем на балансиращия пазар на електрическа енергия към 31.12.2005 г. – 290 602,58 MWh

Реално отваряне на пазара на електрическа енергия към 31.12.2005 г. – 13 %

Преносът на електрическа енергия за трета страна през този начален период на работа на пазара се извършва единствено през електропреносната мрежа.

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

СТРУКТУРА НА ГАЗОВИЯ ПАЗАР

- Отваряне на пазара – 85% , свързано със структурата на потребление

- Гаранции за защита на потребителите – регулирани цени за пренос, пазарни правила и контрол от страна на ДКЕВР

- Стъпките към либерализация на пазара са в съответствие с Директива 2003/55 на ЕС за природен газ.

- Критерий за определяне на привилегировани потребители – 20 милиона m3 годишна консумация

СИГУРНОСТ НА ДОСТАВКИТЕ НА ГАЗ

Диверсификация на доставките

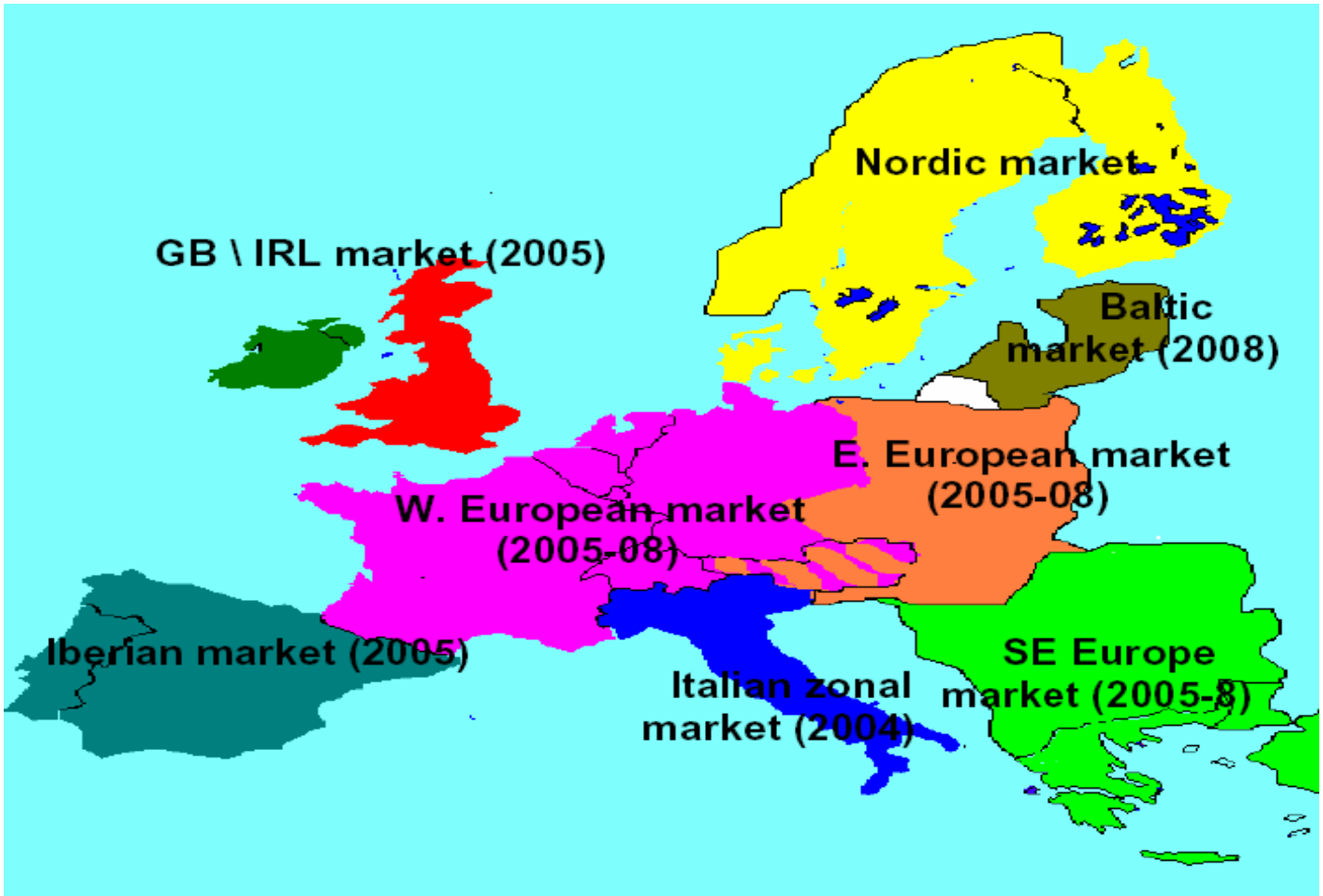
1. Внос от Туркменистан и Иран през Турция – проекта “НАБУКО”
2. Увеличаване на местния добив – “Галата” – 2 милиарда запаси m3 (добив до 0.5 милиарда m3)
3. Свързване на българската преносна мрежа с европейската.
4. Съхранение на природен газ.

РЕГИОНАЛНИ КОНЦЕПЦИИ ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА ОБЩ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

October 6th 2006, Newark,
New Jersey

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

9 ЕВРОПЕЙСКИ ЕНЕРГИЙНИ ПАЗАРИ

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

ЕНЕРГИЕН ПАЗАР НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

October 6th 2006, Newark,
New Jersey

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

ЕНЕРГИЙНА ОБЩНОСТ НА ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

Подписващи страни: Албания, Босна и Херцеговина, България, Хърватска, Македония, Румъния, Сърбия и Черна гора, Турция* и Временната мисия на Обединените Нации в Косово

Участници (държави членки на ЕС): Австрия, Гърция, Унгария, Италия и Словения

Наблюдатели: Молдова, Украйна и Норвегия

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

ИНСТИТУЦИИ НА ЕНЕРГИЙНАТА ОБЩНОСТ

Policy Making & Monitoring	**Ministerial Council** Policy Development • Take measures • Ann. Report to EP, and all SEE Parliaments	**PHLG** • Provides support to Council • Take measures itself • Directs Reg. Board • Ensures compliance	**European Commission** • Coordinator of market development – Ext.- Comm. Acquis – Reg. Framework – Single Energy Market
Regulatory	**Regulatory Board** • Adopts Market Rules • Adopts Res. Cap. Level • Advises on investments • Mkt. Mont. & Disp. Res • Adopts Contract Terms	**Regulatory Forum** • Tackles tough issues and develops recommendation for PHLG	**Regulatory Secretariat** • Supports Council, Forum, Board and PHLG • Coordination of all activities (records, meetings, notices)
Operations	**Technical Institution for Balancing** • Mechanism for accting & settlement of balancing and ancillary services • Future market operator	**Trading Center** • OTC Bilateral Trading • Futures • Eventually DAM (2008) • & Clearing	**Energy Information Center** • Collection, analysis & reporting of market info • Workshops/training • LT forecasts (G&T)

ИСТОРИЯ НА АТИНСКИЯ ПРОЦЕС
ОТ НАМЕРЕНИЕ ДО ПРАВНО-ОБВЪРЗВАЩ ДОГОВОР

- Декларация за намерение за създаване на Регионален Енергиен Пазар в Югоизточна Европа 10ти септември 1999, Солун, Гърция
- Атински Меморандум за разбирателство (2ри юни 2002, Атина, Гърция
- 2ри Меморандум за разбирателство 8ми декември 2003, Атина, Гърция
- Подписване на Договора за Енергийна Общност на Югоизточна Европа 25ти октомври 2005, Атина, Гърция
- 8ми февруари 2006 българският Парламент приема закона за ратификация на Договора.
- 30ти юни 2006 Парламентът на Хърватска приема закона за ратификация на Договора
- 1ви юли 2006 Договора влиза в сила

ВЪВЕЖДАНЕ НА ДОГОВОРА В ДЕЙСТВИЕ

- Създаване на интегриран пазар за електричество и природен газ
- Този интегриран пазар може да включи на следващ етап други енергийни продукти, втечнен природен газ, петрол, водна енергия и други
- Създаване на стабилна регулаторна и пазарна рамка, способна да насърчава инвестиции в мрежите
- Създаване на единно регулаторно пространство за търговия с газ и електричество
- Повишаване на сигурността на доставките в единното регулаторно пространство в региона
- Достъп до Каспийските, Северно Африканските и Близкия Изток резерви на природен газ
- Страните са задължени да подобрят околната среда в региона
- Развитие на газовата и електрическата пазарна конкуренция в по-широк мащаб и да използват икономиите от мащаба
- Въвеждане на специфични правила, които ще създадат единно регулаторно пространство за облекчаване на търговията с газ и електричество

ВЪВЕЖДАНЕ НА ДОГОВОРА В ДЕЙСТВИЕ

•Прилагане на правото на Европейския Съюз (ACQUIS COMMUNITAIRE) в областите:

- •Енергетика (Директива 2003/54 ЕС, Директива 2003/55 ЕС, Регламент 1228/2003)
- •Околна среда (Протокол от Киото, Директива 96/61/ЕС)

  Директива 1985/337/ЕС – въздействи на обществени и частни проекти върху околната среда

  Директива 1999/32/ЕС – за намаляване на сярното съдържание в течни горива

  Директива 2001/80/ЕС – емисиите от големи горивни инсталации

  Директива 79/409/ЕС – за опазване на дивите птици
- •Конкуренция

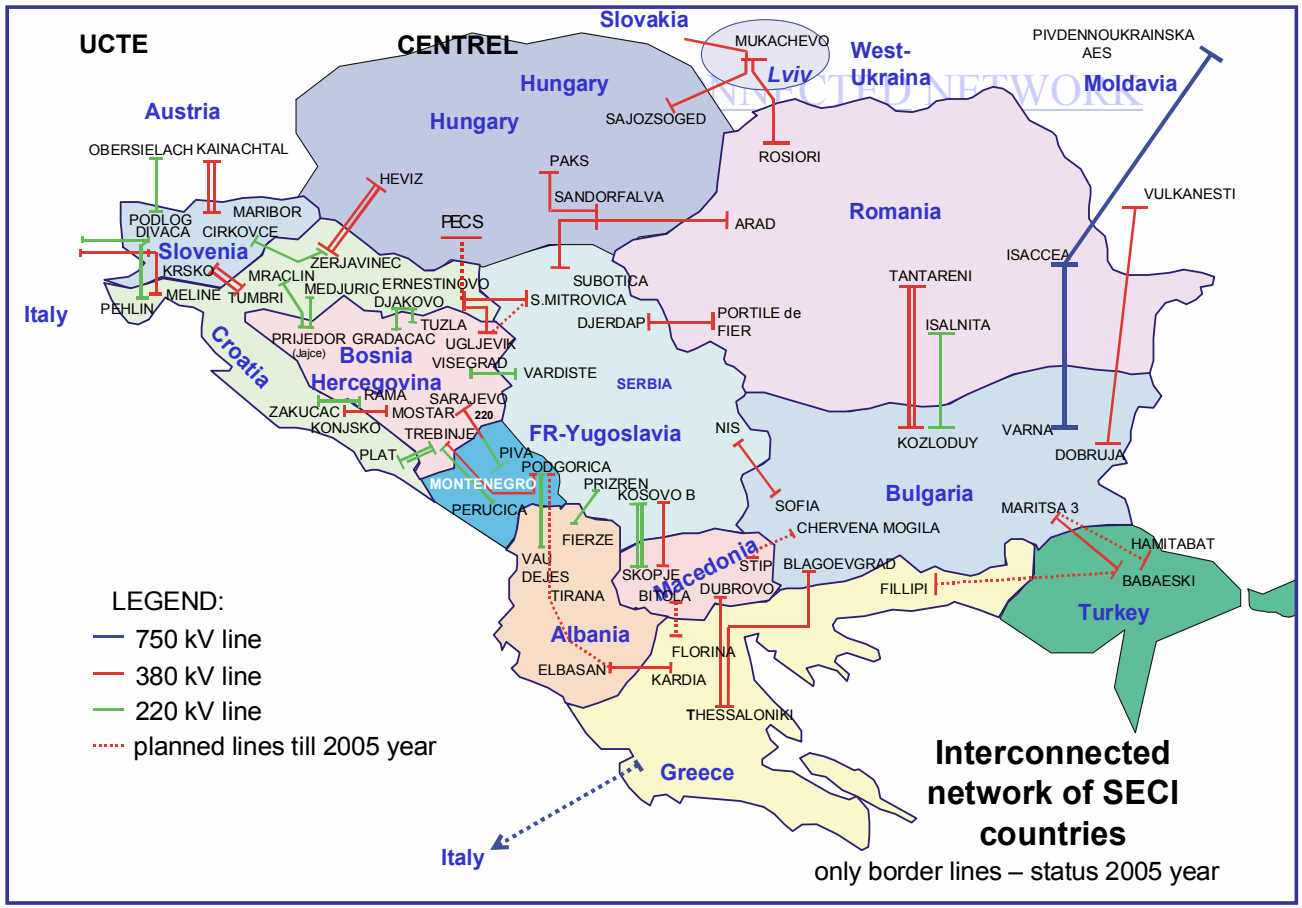
  споразумения – които имат за цел да предотвратят, ограничат или изкривят конкуренцията

  Злоупотреба с доминиращо положение на пазара

  Обществени помощи, които изкривяват конкуренцията
- •Възобновяеми източници (Директива 2001/77/ЕС и 2003/30/ЕС)

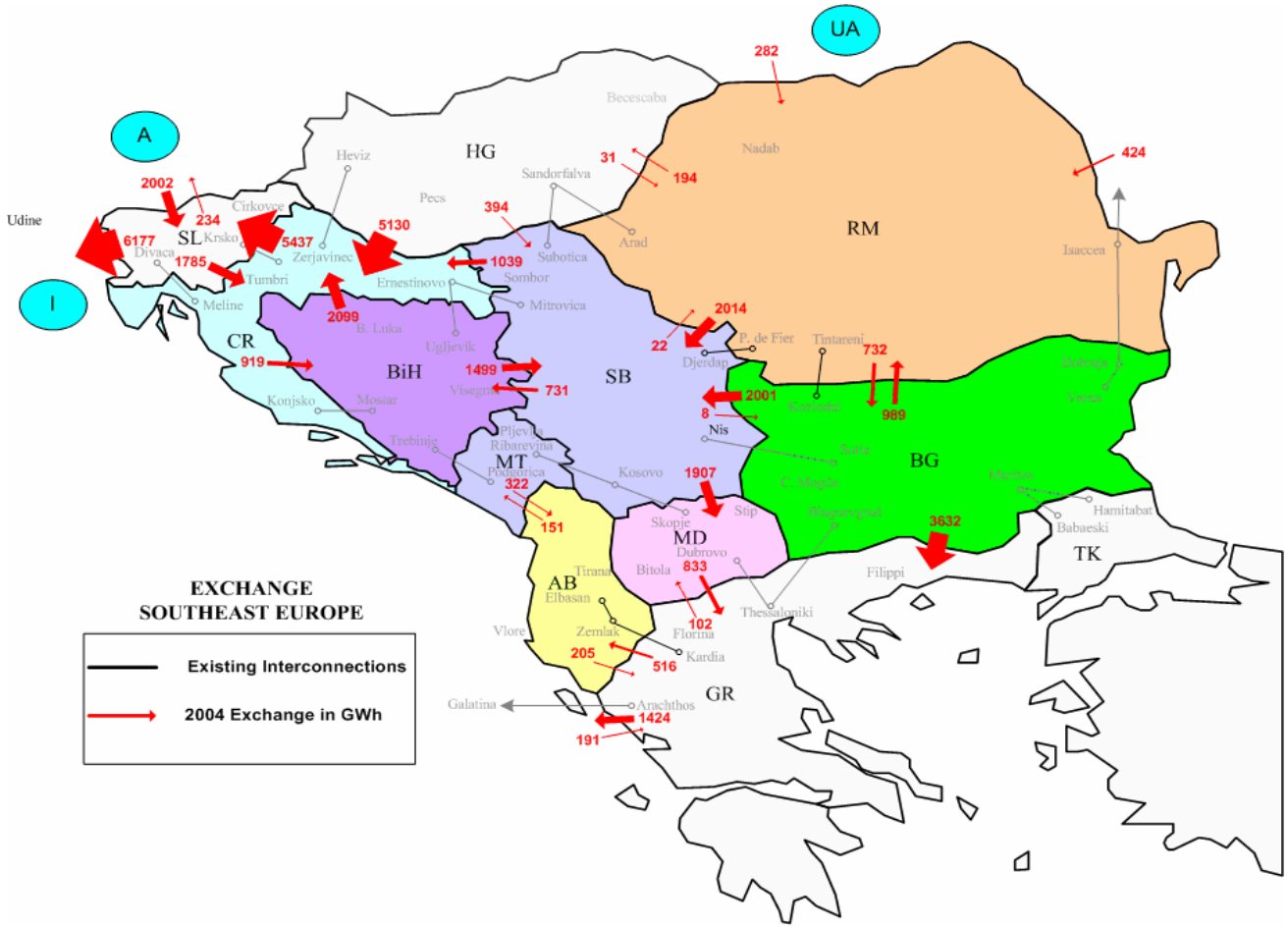
STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

МЕЖДУСИСТЕМНИ ВРЪЗКИ В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

РЕАЛНИ ОБМЕНИ НА ЕНЕРГИЯ В ЮГОИЗТОЧНА ЕВРОПА

October 6th 2006, Newark,
New Jersey

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

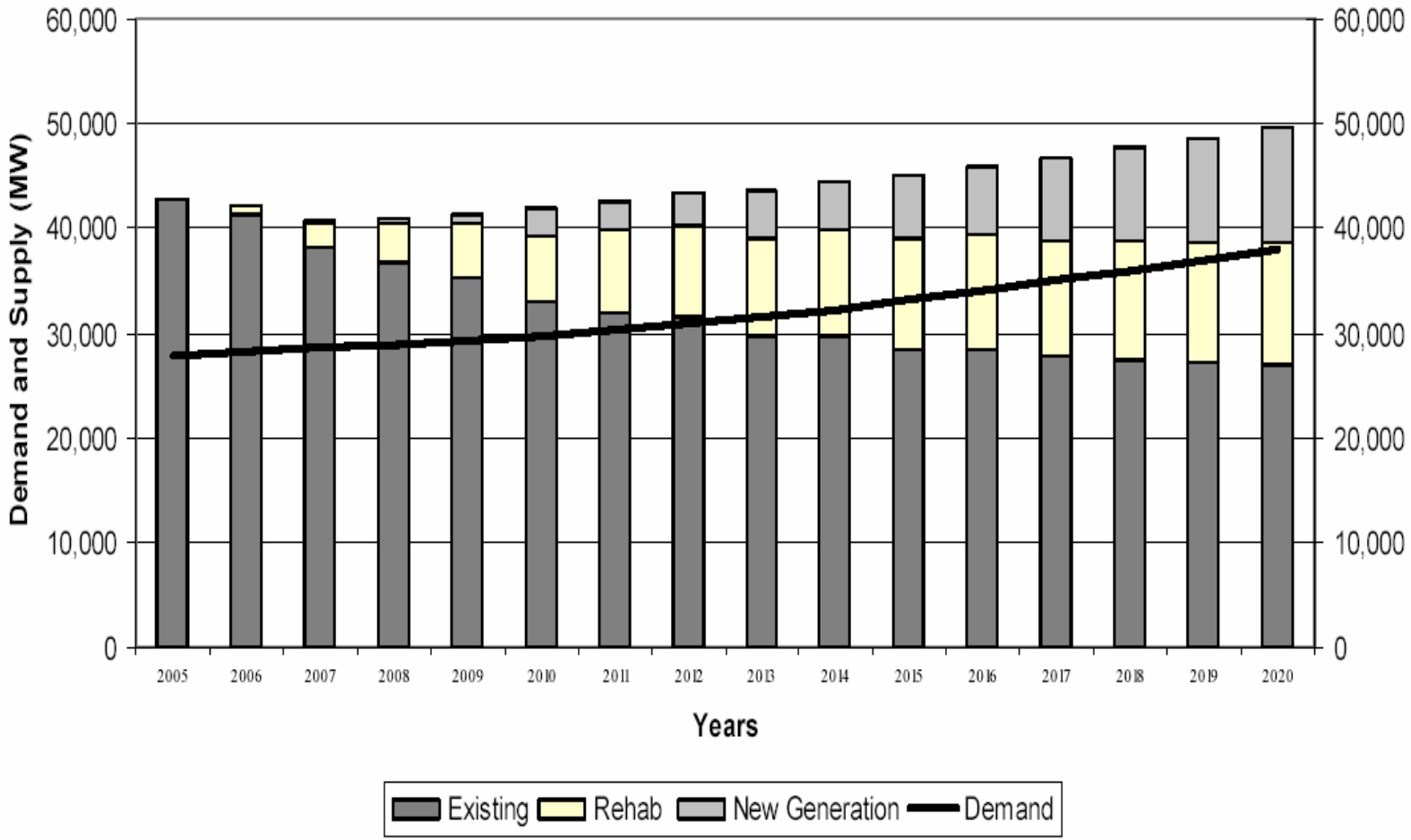
ПРОГНОЗА ЗА НЕОБХОДИМИТЕ ПРОИЗВОДСТВЕНИ МОЩНОСТИ В РЕГИОНА

	Forecast System Net Capacity (GW)			Forecast Capacity Increase (%)
	2005	2010	2020	2005 - 2020
Bulgaria	9.38	9.40	9.44	1%
Serbia (excluding UNMIK)	7.20	7.83	8.31	15%
Romania	14.04	13.42	16.57	18%
Bosnia and Herzegovina	3.49	3.54	4.22	21%
Croatia	3.75	4.27	5.03	34%
FYR Macedonia	1.46	1.70	2.79	91%
UNMIK	1.07	0.91	2.12	99%
Albania	1.45	2.30	3.26	125%
Montenegro	0.45	0.86	1.41	213%
SEE Total	**42.28**	**44.22**	**53.16**	**26%**

Source: The European Union's CARDS programme for the Balkan region – Contract No. 52276, REBIS: GIS, Draft Final Report, 31 December 2004, section 3a.

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

ОТПАДАНЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ МОЩНОСТИ, РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ИЗГРАЖДАНЕ НА НОВИ ГЕНЕРИРАЩИ МОЩНОСТИ СРАВНЕНИ С ПОТРЕБЛЕНИЕТО В ПЕРИОДА 2005-2020

STATE ENERGY AND WATER REGULATORY COMMISSION

ПРОЕКТ “НАБУКО”

October 6th 2006, Newark,
New Jersey

КОНЦЕПЦИИ ЗА РЕГИОНАЛНИЯ ПАЗАР

- **Стандартизиране на двустранните договори**
- **Стабилна и последователна регулаторна рамка –лицензии и тарифи**
- **Стабилна и последователна пазарна рамка**
- **Правила за трансгранична търговия**
- **Енергийни борси**
- **Реципрочност**
- **Недопускане на дискриминация**
- **Изисквания за отваряне на пазара**
- **Оторизиране на генерацията**
- **Сигурност на доставките задължения за сигурност на доставките**
- **Сетълменти**
- **Разрешаване на спорове**
- **Страни отговорни за балансирането**

КОНЦЕПЦИИ ЗА РЕГИОНАЛНИЯ ПАЗАР

- **Увеличаване на преносните възможности на междусистемните връзки**
- **Мониторинг на регионалния пазар**
- **Координация и кооперирane на инвестиционните политики**
- **Девесификация на възможностите за снабдяване (възобновяеми, повече източници за газ)**
- **Разумна регионална резервна мощност**
- **Договори за изкупуване на енергия и дългосрочни концесии за разпределение на природен газ**
- **Европейската Федерация на енергийните търговци EFET играе важна роля за подкрепа на търговците**
- **Кредитоспособност**

ОТГОВОРНОСТИ НА РЕГИОНАЛНИЯ РЕГУЛАТОРЕН СЪВЕТ (ECRB)

- **Регионалният Регулатор дава мнения по модела и структурата на енергийния пазар**
- **Координира с националните регулатори приемането на мерки за пазара**
- **Одобрява технически и регулаторни правила за региона**
- **Одобрява подходящи мерки за транспортиране на енергия на дълги разстояния, сигурност на доставките, гарантиране на обществените услуги, хармонизацията и мерките за безопасност**
- **Мониторинг на съответствието на техническите и регулаторните правила**
- **Наблюдава за разделяне на преноса и разпределението**
- **Приема минимални критерии за лицензиране**
- **Разрешава спорове**
- **Докладва пред Европейската Комисия за работата на пазара**

РОЛЯ НА РЕГУЛАТОРА ПРИ КОНКУРЕНТЕН ЕНЕРГИЕН ПАЗАР

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО

Валерий Влъчков

tel.: +359 2 986 57 38, fax: +359 2 988 87 82

e-mail: vvlatchkov@dker.bg

www.dker.bg